

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 489/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 4 PP 49/2019 z 20. januára 2020 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 3 Tos 67/2020 z 29. apríla 2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .
2. Žiadosti [REDAKOVANÉ] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých uznesení a s'ťažnostná argumentácia s'ťažovateľa

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. júla 2020 doručená ústavná s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej aj „s'ťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 3 a čl. 6 ods. 1 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 PP 49/2019 z 20. januára 2020 (ďalej aj len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Tos 67/2020 z 29. apríla 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľ bol rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 T 32/1989 z 31. januára 1990 odsúdený za trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 a 2 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 140/1961 Zb.“), za čo mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov a 6 mesiacov. Následne bol s'ťažovateľovi uznesením Okresného súdu Vranov nad Topľou sp. zn. 2 T 161/1989 z 8. januára 1990 odpustený 1 rok výkonu trestu. Tento trest si s'ťažovateľ vykonal 20. januára 1997. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 T 62/1992 z 2. februára 1993 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 37/1993 zo 4. marca 1994 bol s'ťažovateľ odsúdený za trestný čin vraždy podľa § 8 ods. 1 a § 9 ods. 2 k § 219 ods. 1 a ods. 2 písm. a), b), e), a f) zákona č. 140/1961 Zb., za čo mu bol uložený doživotný trest odňatia slobody. S'ťažovateľ nastúpil na výkon doživotného trestu odňatia slobody 20. januára 1997.

3. S'ťažovateľ požiadal okresný súd 9. októbra 2019 o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Jeho žiadosť bola napadnutým uznesením okresného súdu

zamietnutá. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

4. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že okresný súd odmietol vypočúť ním navrhovaných svedkov, nezaoberal sa tým, ako je s ním dlhodobo zaobchádzané vo výkone trestu, keď sa mu zamestnanci väznice „*mstia za smrť svojich kolegov*“ (sťažovateľ sa trestného činu vraždy dopustil s ďalšími odsúdenými pri úteku z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody ██████████ v novembri 1991, pri ktorom zavraždili 5 dozorcov a viacerých ťažko zranili, pozn.). Okresný súd nezohľadnil to, že disciplinárne tresty boli sťažovateľovi uložené v rozpore so zákonom. Neprihliadol ani na to, že sťažovateľ je monitorovaný kamerou a že má vo svojej cele nepriehľadné sklá bez možnosti náležitého vetrania. Okresný súd sa riadil iba hodnotením jeho osoby väzenskými orgánmi, ktoré je však založené na klamstvách. Ďalej podľa sťažovateľa nesprávne poukázal na jeho predchádzajúce odsúdenie, to však bolo ešte v čase bývalého režimu a v zmysle zásady *ne bis in idem* na neho pri rozhodovaní o žiadosti o podmiennečné prepustenie nemožno prihliadať.

5. Pokiaľ krajský súd poukázal na to, že sťažovateľ nedostal v rámci výkonu trestu za 18 rokov žiadnu disciplinárnu odmenu, to je podľa jeho názoru dôsledkom zaujatosti štátnych orgánov, keď tieto iné osoby vo výkone trestu odmenia, ale sťažovateľa, ktorý je na tom „*kvalitatívne a kvantitatívne lepšie*“, neodmenia nikdy.

6. Sťažovateľ zdôrazňuje, že závery všeobecných súdov v jeho veci sú v rozpore so závermi nálezů Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017.

7. Sťažovateľ v závere svojej ústavnej sťažnosti uzatvára, že možnosť jeho podmiennečného prepustenia je iba iluzórna, a teda jeho trest je v rozpore s čl. 3 dohovoru.

8. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol o porušení jeho základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj práv podľa čl. 3, čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

a napadnutým uznesením krajského súdu a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 000 €. Sťažovateľ taktiež požiadal o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie pred ústavným súdom.

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

16. Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

18. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

19. Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

21. Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia vzneseného proti nemu;

b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;

c) obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu;

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí.

22. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06).

23. Pokiaľ ide o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, ústavný súd judikoval, že jeho zmysel nie je v tom, aby za dobré správanie bol odsúdený automaticky podmienenčne prepustený po uplynutí stanovenej doby bez zreteľa na účel trestu. Je potrebné vziať do úvahy i samotný účel trestu, ktorý obsahuje viac komponentov,

ku ktorým súdy pri svojom rozhodovaní musia prihliadať. Podstatou ich úvah je potom v konečnom dôsledku dôvodnosť predpokladu, že odsúdený povedie v budúcnosti i na slobode riadny život s minimalizáciou rizika jeho recidívy. Pokiaľ všeobecný súd prihliadol na okolnosť, že nie je zabezpečená podmienka budúceho riadneho života sťažovateľa, je to výlučne iba vecou jeho uváženia, ak dospel k záveru, že doterajší výkon trestu odňatia slobody neodstránil charakterové vlastnosti, ktoré sťažovateľa viedli k páchaniu závažnej trestnej činnosti (IV. ÚS 53/08).

24. Všeobecný súd rozhodujúci o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody musí podľa názoru ústavného súdu zohľadniť všetky zadovážené dôkazy, ktoré mu poskytnú komplexný obraz o osobe odsúdeného a jeho celkovom správaní a plnení povinností vo výkone trestu, pretože aj tieto okolnosti vedia do istej miery ovplyvniť predpoklad o tom, aké správanie možno od odsúdeného očakávať potom, ako opustí brány väzenia. Pri skúmaní splnenia materiálnych podmienok týkajúcich sa možnosti podmiennečného prepustenia odsúdeného na slobodu je preto pre všeobecný súd dôležité zistiť a vyhodnotiť správanie odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody. Pritom správanie odsúdeného je determinované samotným výkonom trestu odňatia slobody, ako aj plnením jeho účelu, ktorý spočíva v prevencii pred ďalším páchaním trestnej činnosti a výchove odsúdeného k vedeniu morálneho a slušného života (III. ÚS 154/09).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

25. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta v prvom rade porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu.

III.1 K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu

26. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

27. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

28. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľ mal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu dostupný účinný opravný prostriedok vo forme sťažnosti krajskému súdu, ktorý sťažovateľ aj využil. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti tak nemá ústavný súd danú právomoc, a preto ju bolo potrebné ako takú odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2 K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu

29. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že možnosť jeho podmieneného prepustenia je iba iluzórna, čo je v rozpore okrem iného s čl. 3 dohovoru. Sťažovateľ tvrdí, že všeobecné súdy odmietli vypočuť ním navrhovaných svedkov a nesprávne poukazovali na neuloženie disciplinárnej odmeny a na jeho predchádzajúce odsúdenie.

30. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) stabilne judikuje, že čl. 3 dohovoru, ktorý zakazuje neľudské a ponižujúce zaobchádzanie, musí byť vykladaný spôsobom, ktorý umožňuje znížiteľnosť trestu v zmysle preskúmania zmien v živote odsúdeného, ktoré môžu byť také významné a predstavovať taký pokrok smerom k jeho rehabilitácii v priebehu výkonu trestu, že jeho ďalšie zadržiavanie vo výkone trestu už nemožno odôvodniť legitímnymi penologickými dôvodmi. Podľa názoru ESLP by takýto prieskum mal nasledovať do 25 rokov od uloženia doživotného trestu odňatia slobody s nasledujúcim ďalším periodickým prieskumom. Odsúdenému musí byť taktiež známe, aké podmienky musí splniť na to, aby takejto jeho žiadosti mohlo byť vyhovené (pozri rozsudok Veľkej komory vo veci Vinter a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 9. 7. 2013, sťažnosti č. 66069/09, č.130/10 a č. 3896/10, body 119 – 122).

31. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že slovenská vnútroštátna právna úprava možnosti podmieneného prepustenia odsúdených na doživotný trest odňatia slobody účinná od 1. januára 2010 (§ 67 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov) bola predmetom prieskumu ESLP vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 3 dohovoru (zákaz neľudského a ponižujúceho zaobchádzania). Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku Čačko proti Slovensku z 22. 7. 2014 (sťažnosť č. 49905/08, body 77 a 78) a v rozhodnutí o prijateľnosti vo veci Koky proti Slovensku zo 16. 5. 2017 (sťažnosť č. 27683/13) akceptoval súčasnú vnútroštátnu právnu úpravu ako súladnú s požiadavkami čl. 3 dohovoru. Obdobné štandardy je podľa názoru ústavného súdu potrebné aplikovať aj v okolnostiach tohto prípadu.

32. Pokiaľ ide o aplikáciu sťažovateľom označených článkov ústavy a dohovoru, ústavný súd v krátkosti konštatuje, že ustanovenia čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru sa na prípad sťažovateľa *ratione materiae* neaplikujú, keďže v konaní o žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody sa nerozhoduje o „trestnom obvinení“ a ani o „občianskych právach alebo záväzkoch“ sťažovateľa v zmysle čl. 6 dohovoru (pozri rozhodnutie o prijateľnosti vo veci H. A. proti Rakúsku zo 7. 5. 1990, sťažnosť č. 16266/90).

33. Sťažovateľ taktiež namieta porušenie svojho práva podľa čl. 50 ods. 3 ústavy. Ústavný súd vo vzťahu k tomu konštatuje, že sťažovateľ pred ústavným súdom neuviedol žiadne relevantné argumenty v prospech možného porušenia jeho práva podľa 50 ods. 3 ústavy, podľa ktorého obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu. Takýto nedostatok predstavuje dôvod na odmietnutie tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitosti ustanovených zákonom.

34. Predmetom ústavnoprávneho prieskumu tak zostalo namietané porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 16 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 3 dohovoru a v rámci nich otázka, či je napadnuté uznesenie krajského súdu v rámci námietok sťažovateľa dostatočne odôvodnené a či možnosť podmieneného prepustenia sťažovateľa nie je len teoretická, resp. iluzórna.

35. Ústavný súd vo vzťahu k uvedenému v prvom rade konštatuje, že podľa ústavy a ani dohovoru neexistuje zaručené právo na vyhovie žiadosti odsúdeného o podmienené prepustenie z výkonu trestu na slobodu. Inými slovami, podmienené prepustenie nie je z hľadiska ústavy právom, ale privilegiom (pozri aj uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. 70/09 zo 16. 4. 2009, tiež jeho nález sp. zn. III. ÚS 1542/09 z 23. 9. 2010).

36. Posúdenie splnenia zákonných podmienok na podmienené prepustenie je vecou sudcovskej úvahy. Priestor na zásah ústavného súdu ako ochrancu ústavnosti sa otvára v takých prípadoch, keď by výklad či závery všeobecných súdov boli prejavom zjavného faktického či logického excesu, v dôsledku čoho by ich rozhodnutie vybočovalo zo zásad spravodlivého procesu a predstavovalo tak prejav ich svojvôle.

37. Aj z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody odsúdený nemá automatický nárok. K podmienenému prepusteniu odsúdeného môže súd pristúpiť len vtedy, ak vykonané dokazovanie vedie k spoľahlivému záveru, že u odsúdeného boli splnené zákonom stanovené podmienky, a to tak formálneho, ako aj materiálneho

charakteru. Formálnou podmienkou podmiennečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody je vykonanie zákonom stanovenej časti uloženého trestu. Materiálnymi podmienkami je potrebné rozumieť v prvom rade preukázanie polepšenia odsúdeného a v druhom rade preukázanie skutočnosti, že je možné od odsúdeného dôvodne očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život (pozri napr. uznesenie sp. zn. 4 Urtos 6/2019 zo 6. 8. 2019, uznesenia sp. zn. 4 Urtos 3/2020 z 25. 6. 2020).

38. Pokiaľ ide o samotný zmysel inštitútu podmiennečného prepustenia, tento bližšie rozvádza odborná literatúra i judikatúra. Zmyslom podmiennečného prepustenia je predovšetkým umožniť opustiť brány väznice odsúdeným, ktorí behom svojho pobytu vo výkone trestu odňatia slobody dokázali analyzovať svoje protiprávne konanie, sebakriticky sa k nemu postaviť, vyvodit' z neho ponaučenie a svojím aktívnym a kladným prístupom vo výkone trestu odňatia slobody preukázať svoje polepšenie. Ide teda o niečo, čo dostane odsúdený, ktorý preukáže, že trest splnil svoj účel skôr, ako vykonal celú jeho dĺžku. Nejde teda o niečo, čo by bolo udeľované automaticky (Vicherek, R.: Institut podmíněného propuštění na svobodu z výkonu trestu odněti svobody z historického hlediska, Trestní právo, 2013, 17(2), s. 23 – 27. ISSN 1211-2860; tiež nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 810/18 z 18. 6. 2019).

39. Krajský súd v napadnutom uznesení poukázal na hodnotenie sťažovateľa z ústavu na výkon trestu, z ktorého vyplýva, že sťažovateľ nepreukazuje splnenie podmienok na podmiennečné prepustenie a že jeho podmiennečné prepustenie sa neodporúča. Ak sťažovateľ niektoré skutočnosti konštatované v tomto hodnotení považoval za nepravdivé, podľa názoru krajského súdu relevantným spôsobom pravdivosť svojich tvrdení nepreukázal, resp. závery tohto hodnotenia relevantne nespochybnil. Aj podľa zistení krajského súdu je ďalší výkon trestu odňatia slobody sťažovateľom potrebný, keďže sťažovateľ počas výkonu trestu nepreukázal potrebné polepšenie. O tom podľa krajského súdu svedčia sťažovateľovi uložené disciplinárne tresty a malý počet disciplinárnych odmien, z ktorých posledná mu bola udelená v roku 2001. Pokiaľ ide o disciplinárne tresty, tých bolo sťažovateľovi od roku 2014 udelených viacero (z predložených dokumentov vyplýva, že ich od roku 2014 bolo celkovo šesť, pozn.).

40. Podľa názoru krajského súdu ďalej u sťažovateľa tiež nie je naplnený reálny predpoklad, že v budúcnosti povedie riadny život. Z odpisu registra trestov vyplýva, že sťažovateľ bol v minulosti šesťkrát súdne trestaný, a to okrem jedného prípadu za úmyselnú trestnú činnosť. Uložené podmienené tresty odňatia slobody na neho nemali požadovaný výchovný vplyv a nechal si z nich žiadne ponaučenie, keďže s odstupom času vždy pokračoval v páchaní ďalšej trestnej činnosti. Následne uložený nepodmienečný trest odňatia slobody za závažnú násilnú trestnú činnosť sa u neho tiež evidentne minul požadovanému účinku, keďže mu nezabránil v spáchaní ďalšej trestnej činnosti, v tomto prípade s nenapraviteľným následkom. Z hodnotenia ústavu na výkon trestu pritom vyplýva, že k spáchanej trestnej činnosti má sťažovateľ nekritický postoj a svoje doterajšie zlyhania bagatelizuje. Jeho resocializačná prognóza je nepriaznivá a riziko sociálneho zlyhania je vysoké (podľa hodnotenia k žiadosti o podmienené prepustenie odsúdeného [REDAKOVANÉ] sú rizikovými faktormi u odsúdeného najmä strata podporného rodinného zázemia, riziko sociálne vysoko nebezpečného násilného konania, pretrvávajúceho nekritického postoja k spáchanej trestnej činnosti a bagatelizovania doterajších zlyhaní, ktorých príčiny hľadá v okolí, pozn.).

41. Uvedené závery krajského súdu s ohľadom na námietky sťažovateľa nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za neodôvodnené či za prejav sťažovateľom tvrdenej svojvôle. Krajský súd v napadnutom uznesení poukázal na správanie sťažovateľa počas výkonu trestu, keď mu v poslednom čase boli uložené iba disciplinárne tresty, ako aj na jeho postoj k nim spáchanej trestnej činnosti, jeho resocializačnú prognózu a na vysoké riziko sociálneho zlyhania. Tieto závery sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti relevantným spôsobom nespochybnil.

42. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené dopĺňa, že zmyslom inštitútu podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody je aj motivácia odsúdeného k tomu, aby svojím správaním a plnením si svojich povinností vo výkone trestu odňatia slobody preukázal svoje polepšenie. Ako už bolo uvedené, v prípade sťažovateľa k takémuto polepšeniu či významnej zmene smerom k jeho rehabilitácii nedošlo. Navyše,

u sťažovateľa nebol vzhľadom na okolnosti jeho prípadu naplnený ani predpoklad, že v budúcnosti povedie riadny život.

43. Ak sťažovateľ tvrdí, že okresný súd nevypočul ním navrhovaných svedkov, ústavný súd konštatuje, že z napadnutých uznesení skutočne vyplýva, že okresný súd a krajský súd sa k potrebe vypočutia sťažovateľom navrhnutých svedkov výslovne nevyjadrili. Ústavný súd však v okolnostiach tejto veci poukazuje na to, že po zabezpečení dostatočného podkladu v listinných dôkazov si okresný súd na overenie tvrdení sťažovateľa vyžiadal navyše aj správy od dozorujúceho prokurátora Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici, ktoré taktiež tvorili základ na rozhodnutie v tejto veci a na ktoré mal sťažovateľ možnosť v rámci verejného zasadnutia reagovať. Ak teda okresný súd a krajský súd výslovne nereagovali na návrh sťažovateľa na vypočutie svedkov, ktorých sťažovateľ pred ústavným súdom okrem iného neoznačil a ani neobjasnil, čo mali výpovede týchto svedkov preukazovať (sťažovateľ tvrdí, že požiadal „o vypočutie uvedených svedkov, aby súd mohol nestranne nezávislo a spravodlivo rozhodnúť“, pozn.), nemožno toto ich opomenutie považovať za tak zásadné porušenie práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré by malo v konečnom dôsledku dopad na samotné rozhodnutie v jeho veci.

44. Pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že s ním v rámci výkonu trestu nie je vhodne zaobchádzané, že je monitorovaný kamerou a že má vo svojej cele nepriehľadné sklá bez možnosti náležitého vetrania, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ nepreukázal súvis týchto jeho tvrdení s predmetom konania pred všeobecnými súdmi. Navyše, z predložených dokumentov je zrejmé, že sťažovateľ tieto svoje námietky (opakovane) vzniesol u príslušného prokurátora, pričom závery jeho prieskumu pred ústavným súdom relevantným spôsobom nenapadol. Na tieto sťažovateľom nespochybnené závery odkázal aj krajský súd v napadnutom uznesení (pozri aj predchádzajúci bod).

45. Pokiaľ sťažovateľ odkazuje na závery Ústavného súdu Českej republiky vyjadrené v náleze sp. zn. I. ÚS 2201/16 z 3. januára 2017, tieto možno zhrnúť nasledujúco. Nariadenie podmieneného prepustenia, bez ohľadu na to, o akého odsúdeného ide, je namieste vtedy, ak už k jeho náprave, resp. k dosiahnutiu účelu trestu, nie je jeho pobyt

vo výkone trestu nevyhnutný, pričom vo vzťahu ku všetkým relevantným okolnostiam možno predpokladať, že odsúdený povedie aj na slobode riadny život. Úlohou súdu rozhodujúceho o podmiennečnom prepustení je zaobstarat' si dostatok aktuálnych skutkových podkladov pre svoje rozhodnutie a posúdenie toho, či a prípadne do akej miery doterajší výkon trestu splnil u odsúdeného svoj predpokladaný účel – i keď úsudok súdu v tomto ohľade bude vzhľadom na povahu veci vždy ohrozený istým stupňom rizika nesprávnosti. Pokiaľ ide o prognózu vedenia riadneho života v budúcnosti, je potrebné mať na pamäti, že táto prognóza sa vzťahuje k budúcnosti, t. j. k dobe po prípadnom prepustení z výkonu trestu, a jej nedostatok teda nemožno vyvodzovať výlučne na základe minulého správania sa odsúdeného (ním spáchanej trestnej činnosti), i keď aj toto, samozrejme, zohráva svoju úlohu.

46. Ku konkrétnym okolnostiam daného prípadu Ústavný súd Českej republiky uviedol, že všeobecný súd síce konštatoval rad pozitívnych správ a informácií vo vzťahu k sťažovateľovi v predmetnej veci, avšak následne zdôraznil jeho minulú recidívu a chránené prostredie výkonu trestu, z ktorého väčšina správ o jeho vzornom správaní pochádzala. Podľa názoru Ústavného súdu Českej republiky tak všeobecný súd vôbec neprihliadal na (preukázané) polepšenie sťažovateľa, ale základ jeho rozhodnutia predstavovala výlučne sťažovateľova minulosť (recidíva).

47. Ústavný súd sa stotožňuje s prezentovaným názorom, podľa ktorého pri posudzovaní prognózy vedenia riadneho života, teda pri pohľade do budúcnosti, nemožno prihliadať iba na predchádzajúce odsúdenia (recidívu) odsúdeného a oprieť dôvod nepriaznivej prognózy len o tieto odsúdenia. Takýto postup by mohol byť nielen v tvrdenom napätí so zásadou *ne bis in idem* (a *contrario* pozri Kilian, P., Novák, J.: Analýza vybraných nedostatkov judikatury Ústavního soudu při aplikaci institutu podmíněného propuštění, *Trestněprávní revue* 1/2020, s. 20 a nasl.), ale predovšetkým s právami odsúdeného podľa čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy, pretože pri recidíve odsúdeného by možnosť jeho podmiennečného prepustenia ostávala vždy iba v rovine teórie (pozri už citovaný Vinter a ďalší proti Spojenému kráľovstvu). Inými slovami, akokoľvek by sa odsúdený snažil o svoju nápravu a akýkoľvek progres smerom k svojej rehabilitácii

by učinil, jeho recidíva z minulosti by vždy predstavovala paušálny dôvod na zamietnutie jeho žiadosti.

48. Z práva na ľudskú dôstojnosť a z princípu panstva práva (*Rechtsstaatsprinzip*) totiž vyplýva, že humánny výkon doživotného trestu odňatia slobody je možné zabezpečiť iba vtedy, ak má odsúdený konkrétnu a v zásade dosiahnuteľnú možnosť znovu získať slobodu v budúcnosti. Jadro ľudskej dôstojnosti je zasiahnuté, ak sa odsúdený musí vzdať akejkoľvek nádeje na znovuzískanie slobody bez ohľadu na to, ako sa jeho osobnosť rozvinie [pozri rozsudok Spolkového ústavného súdu Nemecka 45 BVerfGE 187 (1977) z 21. júna 1977 týkajúci sa doživotného uväznenia; k teórii „Sozialstaat“ jeho rozsudok 35 BVerfGE 202 (1973) z 5. júla 1973].

49. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené poukazuje na skutočnosť, že v prípade sťažovateľa neexistovali žiadne správy či informácie o jeho polepšení. Ústavný súd sa ďalej presvedčil, že sťažovateľova minulosť (recidíva) nepredstavovala základ na zamietnutie jeho žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu doživotného trestu, ale iba podporný argument k inak dostatočne presvedčivému záveru o nedostatku zmeny v jeho správaní a v jeho vnútornom postoji. U sťažovateľa teda nejde o „paušálne vylúčenie“ možnosti jeho podmieneného prepustenia, ale o aktuálny nedostatok dôvodov na takéto prepustenie.

50. Ústavný súd na záver v okolnostiach tejto veci zdôrazňuje, že splnenie podmienok na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je v rukách sťažovateľa. V situácii, keď k polepšeniu a progresu smerom k jeho rehabilitácii zatiaľ preukázateľne nedošlo, je na zvážení sťažovateľa zameranie jeho pozornosti smerom dovnútra, nie výlučne na hľadanie príčiny v externom prostredí (pozri bod 38 tohto uznesenia).

51. S ohľadom na všetko uvedené ústavný súd túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú a podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nedostatok náležitosti ustanovených zákonom (pozri bod 33 tohto uznesenia).

52. Sťažovateľ požiadal v tomto konaní o ustanovenie právneho zástupcu ústavným súdom.

53. Navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, možno ustanoviť právneho zástupcu za kumulatívneho splnenia dvoch podmienok, a to (1) ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a (2) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

54. Odhliadnuc od prípadného splnenia prvej podmienky, ktoré nebolo pred ústavným súdom žiadnym spôsobom preukázané, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v tomto prípade už na prvý pohľad nie je splnená druhá podmienka na vyhovie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, keďže na základe už uvedeného ide u sťažovateľa o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

55. Ústavný súd preto žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v tomto konaní nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

56. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu